

Bara eini 10 - 15 pør eftir í Føroyum

Tær eru harðar av sær, tær eta næstan alt, og tær smakka avbera væl. Og tað passar ikki, at tær leypa á fólk. Arnfríð Hentze í Vági er ein teirra, sum hefur uppdaga gleðina við at hava kalkun.

ÁKI BERTHOLDSEN

Fyri einum árið síðani fekk Arnfríð Hentze í Vági eitt kalkunpar frá einum manni av, sum flutti av landinum. Síðani hefur hon verið „bitin av tí“.

Og hon heldur, at tað er umráðandi, at fleiri fólk fáa kalkunir, tí tað má ikki henda, at tær fara at doyggja út aftur í Føroyum.

Men tað kann so skjótt henda, tí í øllum landinum eru ikki meiri enn eini 10-15 pør eftir, ella einir 20-30

fuglar í alt.

Og nú er tað ólógligt at flyta kalkunir og egg til landið.

Hon sigur, at eftir, hvat hon er komin til, kunnu hesar kalkunurnar fæst aftur til nøkur egg, sum ein havnarmaður fæddi inn fyri 13 árum síðani.

– Síðani er tað so ótrúligt, sum tær hava lagað seg til veðurlagið í Føroyum, sigur Arnfríð Hentze.

– Hetta slagid eitur bronsukalkunir, og tær eru ótrúliga harðfórar. Nógvar harð-

Arnfríð Hentze hefur við sera hepnari hond havt kalkun í eitt ár nú. Hon fekk heilar 23 ungar undan einum pari og tað er næstan óhoyrt. Hon vil hava fólk at fáa sær kalkun, tí tað má ikki henda, at hon doyri út í Føroyum. Kalkunurnar hala lagað seg so væl til føroyska veðurlagið, at tær næstan kunnu kallast Føroyskar kalkunir nú, heldur Arnfríð Hentze

førari enn hønun. Hvørki regn ella vindur rínur við tær, og tær mugu rekast undir tak um kvældið, næstan sama, hvussu ringt veðrið er.

– Men skal kalkununi verða liv lagað í Føroyum, er heilt neyðugt, at fleiri fólk fáa sær kalkun, so at útbreiðslan verður størri.

Sjálv er hon fús at selja burturav, so tær, sum vilja hava, kunnu sláa upp á trádin á tlf. 73060.

Men hvat er so serligt við kalkununi, at Arnfríð vil hava fólk at fáa sær kalkun?

– Fyri tað fyrsta hevði tað verið báði synd og skomm um hon doyði út aftur í Føroyum. Tí ger hon tað, fæst hon ikki aftur, tí tað báði bannað at flyta livandi

kalkunir og egg til landið.

– Fyri tað annað haldi eg, at tað er ein fragd at hava kalkun.

Hon sigur, at kalkunin hevur fingið nógvar verri orð á seg, enn hon hefur uppi-borið.

– Nógva siga, at kalkunin skal vera so áleypandi, og at hon kann finna uppá at leypa á fólk.

– Men tær royndir havi eg ikki. Tvørturímóti. Kalkunurnar eru so deyða spakar. Og eg haldi tvørturímóti, at tær trívast allarbest við fólk rundanum seg. Ikki minst børnum. Og tær finna seg ótrúliga væl í at verða lyftar og hundsadar við.

– Og í triðja lagi, so eru tær ómetaliga nyttugar, tí tað er sera nógvar matur

uppi á eini kalkun, og tær smakka avbera væl.

Arnfríð Hentze sigur, at livandi vigar vaksin hani um 16-17 kilo, men kann koma heilt uppá 25 kilo.

Hønun vigar umleið helvtina.

– Men eisini ungarnir eru stórir. Hanungarnir, vit drupu í fjór, vigaði sjei-átta kilo, táid teir vóru grýtklárir, og hønungarnir trý-fýra kilo. Tá vóru teir 16 vikur gamlir, so tað er nógvar matur.

Lítið og onki stríð

Arnfríð Hentze sigur, at tað er lítið og onki stríð av at hava kalkun.

– Men skalt tú nakað burturúr, er neyðugt at hava hús til tær, tó at tað ikki er neyðugt at isolera húsið so væl, sum eitt hønhus skal isolerast.

– Annars etur kalkun alt, sum hønun eta, korn, døg-verðarusk, ikki minst dæmar teimum væl epli og eplaskól.

Ein forðing hjá summum kann tó vera, at ein kalkun krevur gott pláss, tí hon skal hava nógvar gras.

– Aðrastaðni siga tær, at hvørt parið skal hava einar 750 fermetrar at ganga á.

Nógva klára seg tó við væl minni enn tað, kanska 1/10 part av tí. Men so sláa tær kalkunum gras aðrastaðni og bera henni.

– Hinvegin fer kalkunin nógva betri við stykkinum, enn hønun ger, tí hon skøvir ikki so illa.

Verpa upp í 70 egg

Eins og annar, stórir fuglur, verpur kalkun einaferð um árið.

– Og verpingartíðin verður skjótt, síðst í mars og fyrst í apríl verpa tær.

– Hvussu nógvar hønun verpur er misjavn.

– Men tekur tú eggini frá henni so hvørt, so hon ikki sleppur at leggja seg, kann hn verpa upp í 70 egg, sum síðani kunnu klekjast í maskinu.

Sjálv læt Arnfríð hønuna sleppa at leggja seg, og hon fekk 26 ungar undan tí eina parinum.

Men eftir, hvat hon skilir, er hetta sera nógva, næstan óhoyrt. Tí onkur, hon hon hefur frætt frá, fekk 23 ungar undan trimum hønunum í fjór.

– Men tað ræður um at velja tann rætta hønun. Tí er ov stórir munur á støddini á hønunum og á hønunum kemur lítið og onki burturúr.

Kalkunin liggur á fyra viku, hønun í triggjar.

Eitt kalkunegg er næstan tvær ferðir so stórt sum eitt hønegg og tað vigar um 90-100 gramm. Tær eru hvít við brúnum prikkum og spísk, minna mest um álkuegg.

Góvu hanunum snaps

Arnfríð Hentze sigur, at í Danmark gjørdur tær tað fyrr, at tær lótu hanarnar klekja, fyri at fáa meiri burturúr.

– Tær kundu leggja upp til 80 hønegg undir ein hana, nakað færri kalkunegg.

– Eggini blivu lögð í eina háltunnu. Fyri at hanin skuldi verða liggjandi við frið, góvu tær honum snaps, og har var hann so liggjandi við góðari kenning í tær fyra vikurnar.

– Men hesin klekingarmátin er forboðin nú.

Læra av hønunganum

Eitt minus er tað tó, at kalkunungin skal passast betri enn hønugin. Teir skulu hava eitt sindur meiri varma, og tað kann verða trupult at fáa teir at eta.

– Teir eru blindir, tá id teir koma út. Tí er tað gott at geva teimum blonk sløt at eta úr, tí tað siggja tær.

– Men ein annar máti er at sleppa hønugum inn til teir, tí so kunnu tær læra kalkunungarnar at eta.

Aðrastaðni er eisini gamalt at táid kalkunin hefur ligið í eina viku, verða nøkur egg tikið undan henni og hønegg lögð istaðin. So koma allir ungarnir út í senn og hønungarnir kunnu læra kalkunungarnar at eta.

Veksandi áhugi

Sjálv hefur Arnfríð landbúnaðarútbúgving úr Íslandi, har hon lærði til búfrøðing. Aftaná lærði hon til ísáðara í Noregi.

Hon sigur, at hon hefur merkt, at áhugin fyri kalkunum er vaksin í seinastuni, ikki minst síðani salmonellatrupulleikin við dunnum tók seg upp.

– Tað eru fleiri og fleiri, sum eta kalkun á jolum, og eg haldi, at táid hon er fylt við alskyns góðum, er hon fult so góð sum dunnan.

Arnfríð sigur, at kalkunin hefur ikki verið húsdýr í meiri enn eini 500 ár, afturímóti hønuni, sum hefur verið tamið í tusundtals ár.

– Í fyrstuni, táid kalkunurnar komu til Evropa, hildu tær, at tær komu úr Kalkutta. Tí blivu tær nevndar kalkunir, sigur Arnfríð Hentze.

Arnfríð Hentze í Vági heldur, at kalkunin hefur ikki uppi-borið at hava fingið so ringt orð á seg, um hon hefur. Kalkunin er ógilega kelin og trívast berst ímillum fólk, sigur hon. Hon hefur fingið sær kalkun og er „púra bitin av tí“ nú.